

Asztaltársaságaink témáiból

A szemünk előtt zajló közéletnek részesei az asztaltársaságok, akkor is, ha a közügyek megtárgyalásáról, a községi fórumokkal ellentétben, közleményt nem adnak ki. A közlemények esetében egyébként is nagyon megválogatnám, ha községi fórumtag lennék, mivel rukkoljak ki a közösség elé. Hát először is azzal, ami érdekli a földi halandót. Például engem az álomkór kerülget, amikor is Szabadka honatyái hírt adnak egy-egy küldöttségnek a látogatásáról, amelynek – tiszta a kép, nekik is, nekem is - nincs más célja, mint a mi küldöttségünk látogatásának egy díszebéd köré arransált viszonzása. S ezt olyan hangsúllyal, pompával adják elő, mintha csakugyan lenne értelme az egész történetnek. De így sincs.

Hat értelmiségi beszédtemájából szeretnék közzétenni egy kis ízelítőt. Elsősorban azért, mert érdekes a téma, mondhatnám közérdek: „A magyar kormányok milliárdokat fordítottak a határon túli oktatásügyre. Ám **a magyar iskolákba beiratkozók létszámának fogyatkozását ez ideig jószerével nem sikerült megfékezni.** Szomorú tényként kell elkönyvelnünk, hogy a magyar gyerekek közül hozzávetőlegesen **minden negyedik nem magyar nyelven történő képzésben részesül.**”

Erről az újsághírről érdemes elvitatkozni.

Mindenekelőtt mi lenne, képzelem el én ritka csillogóráimban, ha a közélet szereplői a sajtóban, rádióban elkezdenének köznapi nyelven szólni hozzánk, kerülve a mesterkelt, „műnyelv” semmitmondó halandzsáit, amivel arról akarnak (műkedvességgel) meggyőzni, hogy *legjobb nekünk délvidéki magyaroknak itt maradni a szülőföldön.* Ők ugyan a maradás helyett az érvényesülés szót használják, eleve azt a képzetet keltve, hogy aki marad, az érvényesül. Ez azért önmagában így sántít. És ezt a sántikáló logikát - a műnyelv mögé rejtőzés ellenére - nagyon megérzi János bácsi Kishegyesen és Juci néni Bácsfeketehegyen. János bácsi, aki az *anyaország-*

ba küldi orvosnak szánt gyermekét, azzal a tudattal együtt, hogy sejtí, nemigen fog majd visszatérni mint szakember, Juci néni Feketehegyen, *amikor szerb elemibe íratja a gyermekét,* a – szerinte - jobb érvényesülés reményében. János bácsi is, Juci néni is a tömbmagyarság keretein belül élnek. Mindketten állandó alanyai szociológusaink évenkénti felméréseinek, s mint ilyenek becsülettel hozzájárultak az anyaföld tudományos intézményeinek tájékoztatásához, akár egy-két doktoranduszi cím megvédéséhez is, ami dicséretes. Továbbá a megnevezettek azt is jól tudják, hogy

- a magyar iskoláskorúak száma évről évre csökken
- „a nem magyar óvodát/iskolát választó, részben vagy egészben magyar szülőktől született gyermekek, a szülőföldjüket elhagyók, valamint a nem továbbtanulók hiányukkal tovább erodálják a határon túli magyar oktatás intézményrendszerét.”

Egyetértenek azzal is, hogy

- az anyanyelvű oktatás a magyar identitás megőrzésének egyik legfontosabb eszköze -

és még sok más egyébvel, amit az utóbbi 15 év alatt politikusok hada, serege a köztudatba beleprépselt.

Két dolgot azonban - hiába a fenn jelzett tudásuk-továbbra sem értenek! Egyik sem titok. Elmondták ők ezt saját szavaikkal már többeknek, mindhiába, elmondom hát én is:

1. Nem érthető, nem egyeztethető össze a gyakorlattal, amit naponta hall az ember a rádióban, olvas a sajtóban, hogy ma itt Európában olyan világban élünk, amely az anyagi javak és a munkaerő szabad mozgásáról szól. Arról beszél a tévé, hogy évek óta csökken Magyarország aktív korú népessége, a gyerekeinknek meg azt üzenik, maradjatok otthon. Határok légi-esítése, megnyíló sorompók, kapuk, csökkenő magyarság a *köztudatban*, nemzetársaink hiányos ismeretei rólunk, a nemzetbe fogadás megtagadása,

szellemi és fizikai megalázása gyerekeinknek lépten-nyomon itthon és odaát, a „legjobban teszed, ha ott-hon maradsz” üzenete a *gyakorlatban*. Lehet ezeket összeegyeztetni, vagy valaki csúfot üz agybéli kapacitásunkkal? Nem akarok példálózni a kosovói, a líkai menekültek felkarolásának konkrétumaival, bár nagyon a számon van. Nem is kell példálózni szavakkal, mert látja Isten, mi történik, és azt üzeni szent könyvében, hagyjuk a végső elbírálást reá. Ám látja ezt János bácsi, látja Juci néni is, megtanulták, hogy itt ebben a délvidéki viharzónában figyelni kell mindenre. Mert a szüleiktől, nagyszüleiktől ezt hallották: „itt csak magadban bízatsz és a jó Istenben.” Kijönnek (inkább ruccannak) a politikusok, jegyzetelnek is szaporán, de sem felelet nem érkezik erre a gondjukra, sem cáfolat a nagyszülőktől kapott tanácsra. Körülnéznek hát, és ezt dűnnyögik: itthon maradni úgy lehet, ha *van esélye a megélhetőségnek*. Ez idáig pedig az nincs.

Másodszor: nagyon fájlalom én azt, ami Juci néni családjában történik - mármint a szerb elemibe íratást -, de igyekszem megérteni, hogy az identitás és a kenyér küzdelmében a kenyér javára dől el sok esetben a mérleg nyelve, ***mindaddig, amíg csak rábeszéléssel és évi húszezer forinttal*** veszünk részt a küzdötéren. Ez vajmi kevés. Személyes tanúja vagyok, hány magyar középiskolás hátrált meg az egyetem kapui előtt a tökéletlen szerb nyelvtudás miatt. Aztán újabbak hullottak el az első év emberpróbáló vizsgái során. Ahol több százra tehető a túljelentkezők száma, mint például az orvosi, gyógyszerészeti, állatorvosi, fogászati karokon, ott megeshet, hogy kevésbé rugalmas a professzor a magát kifejezni nem tudóval szemben. Ezt a szimpla igazságot nagyon is tudja az a szülő, aki elhatározta, reálszakmára adja a gyereket. Ha tudja, innen már csak egy lépés a szerb elemibe iratkozástól, hiszen azt is tudja, magyar környezetben élő gyermeke nem tanulja meg olyan szinten a szerb nyelvet a magyar elemi és középiskolában, amivel minden hátrány nélkül nekivághat a felvételinek, illetve az első év vizsgáinak. És itt lenne a nagy vízváltó! Ha a szülőket biztosítani tudnánk, hogy ebben a tekintetben *nem lesz hátrányos helyzetű a gyermeke* (erre való lenne teszem azt a délvidéki magyarság szép számú civil szervezeteinek egyike-másika). Egy magyar szülő sem gondolkozna a szerb elemibe íratásról, mert egyszerűen nem lenne miért. Ezen a

ponton azonban a megoldás helyett a falnak ütközünk.

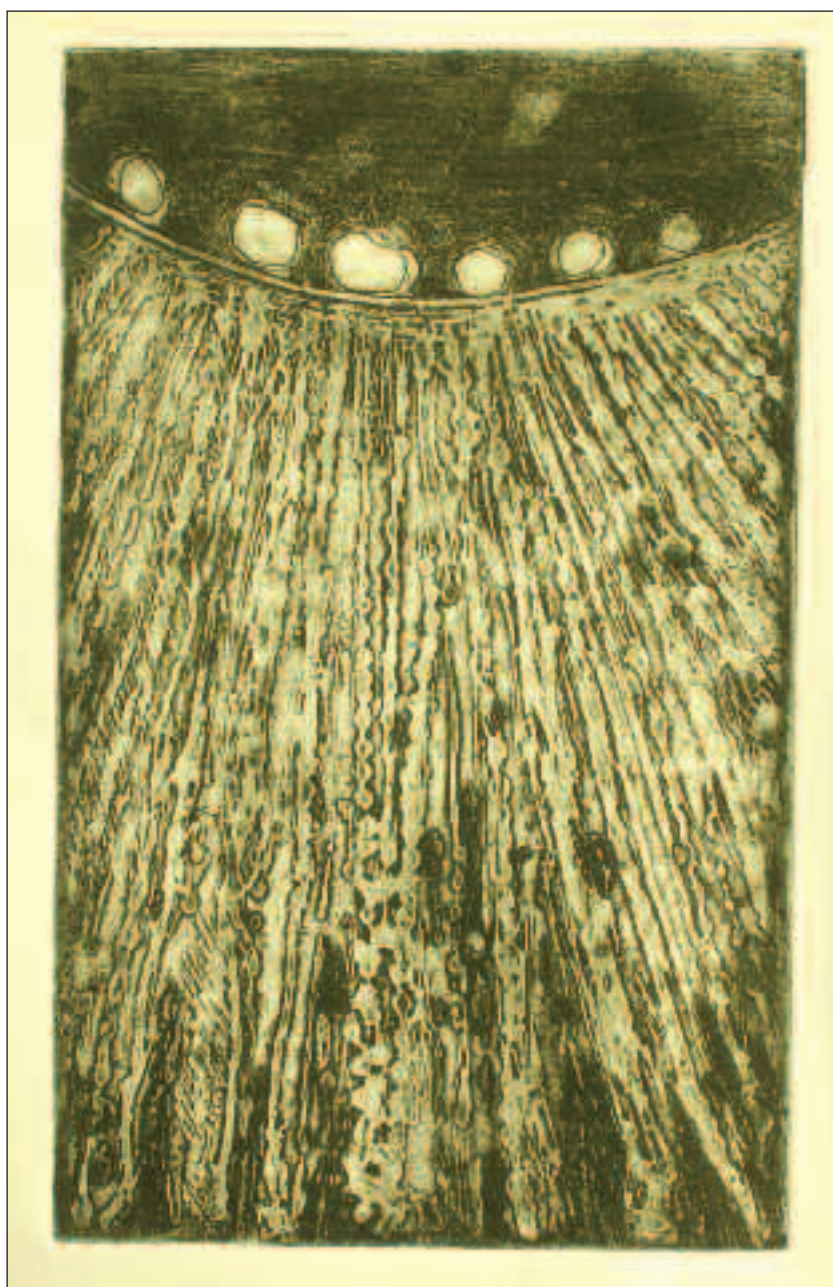
Némely pedagógus szerint a szerbnek mint idegen nyelvnek a tanításával van baj. Nem így kell tanítani, nem mint idegen nyelvet, mondják 50 év tapasztalata után (!), hanem mint környezeti nyelvet. Ennek az elgondolásnak aztán van egy ellentábor, s ha már ilyen szépen összejöttek, hosszadalmasan elvitatkoznak. Nem csatlakoznék hozzájuk, csak annyit engedjenek megvallanom: én sem sajtátítottam el a szerb nyelvet a felvételi vizsgák szintjéig, mert a szabadkai gimnázium tanárai feltették: a rendelkezésükre álló 4 év alatt az egész Gorski venacot bemagoltatják velem, egy csomó irodalmi szöveggel együtt. Ha Szarajevóban nem nyílik újonnan orvosi egyetem, ahol nem kértek felvételit, bizony ma a szabadkai kórház helyett a bácsfeketehegyi malom nyugdíjasa lennék (nyugdíjasként ugyan majdnem egyre megy). Szarajevóba érve egy csantavéri társammal nem tudtunk a gimnázium adta szerb tudásunkkal eligazodni, merre van az egyetem. Az első két vizsgára szóról szóra bemagoltam az anyagot, nem igen tudtam, miről beszélek. Embertelen dolog volt. Asztaltársaságunk sebészorvosa azt vallja, ha nincs a zágrábi egyetemen egy-két jóindulatú professzor, aki elnézi az első vizsgákon a nyekergését, kinlódását, soha nem lesz belőle sebész. Ez a sebész 30 aktív sebészeti éve alatt cca. 12 000 nagyoperációt végzett és évente több ezer csak magyarul értő embertársunknak magyarázta el anyanyelvén a baját-betegségét és javasolta annak orvoslását. Elmondhatjuk, hogy ezt az embert a véletlen avatta orvossá, pontosabban a Vajdaságból elszármazott egy-két professzor jóakarata vagy kegyelme, ahogy tetszik. Szimpla tények ezek, de az asztaltársaság hat egyetemet végzett tagja közül az a kettő, aki magyar környezetben nőtt fel, ezt vallja és állítja, míg a harmadik egyetemi tanár, aki nemrég ment nyugdíjba, megerősíti: ma sincs ez másképpen. Sajnos, neki kell hinnem.

A tantervben van a hiba, érvelnek mások, ami úgy-szintén 50 éves gond immár, míg megint mások, elmosolyodnak a probléma hallatán: ugyan, ugyan, nem lehet iskolában megtanulni egy nyelvet, csak az alapozást. Hát akkor nincs kiút? Van, mondják az utóbbiak, a családi környezet. *A cseregyerekek intéstitúciójának megszervezése*. Ezt pedig a mi gyakorlatunkban mindenki szervezze meg egyedül, ha tudja. Nem

segít sem az érdekszövetség, sem a civil szervezetek, sem a pártok. Félő, amíg kiderül, mi az igazság a sok vitázó között, továbbra is elherdálódnak a tehetséges magyar gyerekek.

A magyar közvéleményt átnevelni nem sok az esélyünk. De nem előnyös átvenni az otthonmaradás doktrínájának betű szerinti kényelmes, konfrontációmentes szövegét, módosítsunk rajta a reális szerbiai életlehetőségek számbavételével.

Másodsorban, van-e ma nagyobb gondunk, mint az, hogy amíg be nem indul a magyar nyelvű egyetemi oktatás, az anyanyelven végzett középiskolából olyan szerb nyelvtudással kerüljenek ki gyerekeink, amivel könnyedén túljutnak a felvételi és az első év kiválogató vizsgáin. Ezt tessék már megoldani, mert ez a nagy gondja a mi János bácsinknak, Juci néninknek, akik életüket tették arra, hogy egyetemi diplomás embert nevelnek a gyermekükből. Oldjuk meg, hogy tehesék ezt a mi hasznunkra.



Parlag III.